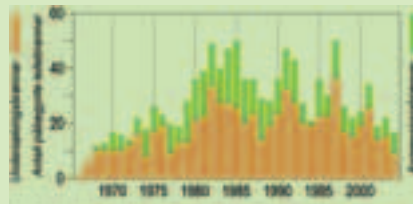

3

Leiteverksemda

Figur 3.1 Leitebrønner påbegynt på norsk kontinentalsokkel 1966–2004
(Kjelde: OD)

For å kunna vinna ut petroleumsressursane som finst på norsk kontinentalsokkel, må ein først leita etter og påvisa uoppdaga ressursar. Leiteaktiviteten er ein viktig indikator på framtidig produksjon. Generelt tek det fleire år frå det blir avgjort at ein skal leita etter ressursar, til eventuelle funn kan setjast i produksjon. Utforminga av leitepolitikken er difor ein viktig del av norsk ressursforvaltning.

I dei seinare åra har det vore ein tendens til mindre leiteverksemd på norsk kontinentalsokkel enn før, og det er gjort færre store funn. For styresmaktene er det viktig at leitepolitikken er utforma slik at det raskt og effektivt kan påvisast nye ressursar. Det er selskapa som står føre sjølve leitinga etter og påvisinga av nye ressursar. Leitepolitikken er difor utforma for å gjera norsk kontinentalsokkel attraktiv og trekkja til seg nye aktørar som kan utfylla dei aktørane som alt er der. Styresmaktene prøver å få til eit rett aktivitetsnivå på kontinentalsokkelen gjennom konsesjonssystemet og gjennom arealtilgangen og arealforvaltninga.

Ein grunnleggjande føresetnad for petroleumsverksemda på norsk kontinentalsokkel er sameksistens mellom oljeindustrien og andre brukarar av hav- og landområda som petroleumsverksemda får følgjer for. Denne føresetnaden ligg òg til grunn i konsesjonspolitikken. Når det gjeld både opning av nye område, utlysing av konsesjonsrundar og tildeling av utvinningsløyve, legg ein stor vekt på å finna ordningar som tek vare på interessene til alle brukarane av havområda.

Konsesjonssystemet

Petroleumslova (lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet) inneheld dei overordna heimlane for konsesjonssystemet som regulerer norsk petroleumsverksemd. Etter lova og forskrif-

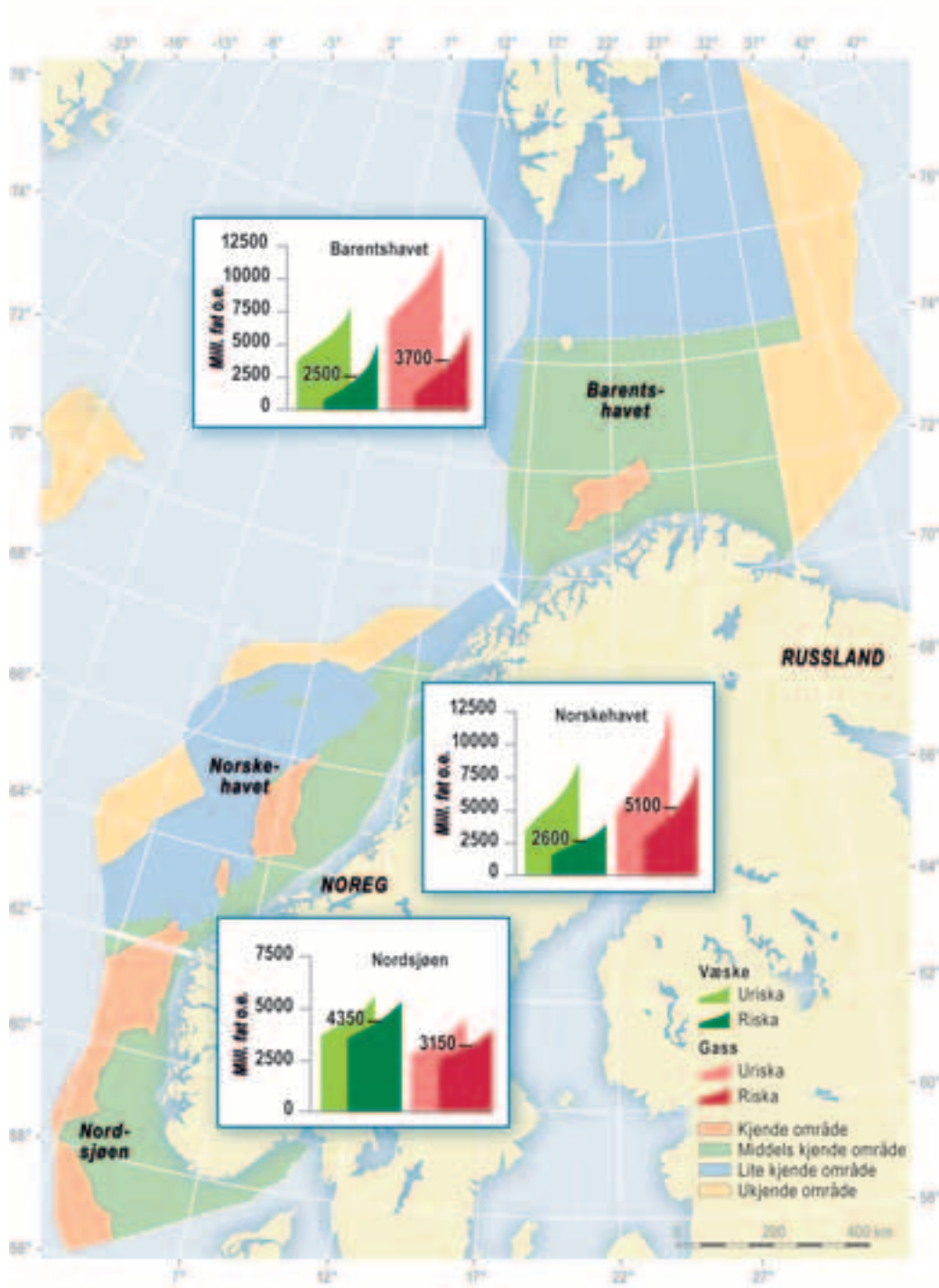
tene til lova kan det tildelast løyve for undersøking etter, utvinning av og transport av petroleum m.m.

Petroleumslova slår fast at det er staten som har eigedomsretten til undersjøiske petroleumsførekomstar på norsk kontinentalsokkel. Før det blir gjeve løyve til leiteboring og produksjon (utvinningsløyve), må området der det skal borast, vera opna for petroleumsverksemd. I samband med det skal det utarbeidast ei konsekvensutgreiing som vurderer mellom anna dei økonomiske og sosiale verknader og miljøverknader som verksemda kan ha for andre næringar og distrikta rundt.

Utvinningsløyve blir til vanleg tildelte gjennom konsesjonsrundar. Regjeringa kunngjer då ei viss mengd blokker som ein kan søkja om utvinningsløyve for. Søkjarane kan søkja som gruppe eller individuelt. Til grunn for tildelinga av utvinningsløyva ligg saklege, objektive, ikkje-diskriminerande og kunngjorde kriterium. På bakgrunn av søknadene som kjem inn, set Olje- og energidepartementet saman ei gruppe av selskap for kvart utvinningsløyve eller gjer tilpassingar i ei gruppe som har sendt ein gruppesøknad. Departementet peikar ut ein operatør for interessentskapet til å stå føre den operative verksemda som løyvet gjev rett til.

Utvinningsløyvet regulerer rettar og plikter som selskapa har overfor staten. Dokumentet utfyller føresegnene i petroleumslova og gjev detaljerte vilkår for kvart løyve. Løyvet gjev einerett til undersøking, leiteboring og utvinning av petroleum innanfor det geografiske området som er peika ut i løyvet. Rettshavarane blir eigarar av den petroleumen som blir produsert.

Utvinningsløyvet gjeld i første omgang for ein initiaell periode (leiteperiode) som kan vara i inntil 10 år. I denne perioden skal det utførast ei fastsett arbeidsplikt i form av mellom anna seismisk kartlegging

Figur 3.2 Uoppdaga ressursar
(Kjelde: OD)

og/eller leiteboring. Såframt arbeidsplikta er fullført når perioden er over, kan rettshavarane som hovudregel krevja å få ha inntil halvparten av det området løyvet gjeld for, for ein gitt periode, til vanleg 30. Det skal betalast ei arealavgift per kvadratkilometer etter nærare fastsette reglar. Dersom rettshavarane er samde om å gje opp utvinningsløyvet, kan det leverast tilbake etter at arbeidsplikta er oppfylt.

Modne og umodne område

Dei delane av norsk kontinentalsokkel som Stortinget har opna for petroleumsaktivitetar, er meste parten av Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet Sør. Overslag som Oljedirektoratet har gjort over uoppdaga ressursar i områda på kontinentalsokkelen, er på til saman 3,4 milliardar Sm³ utvinnbare oljeekvivalentar. Det er om lag like mykje som det som til no er produsert på norsk kontinentalsokkel, og ressursane fordeler seg nokså likt mellom dei tre regionane, med 35 prosent i Nordsjøen, 36 prosent i Norskehavet og 29 prosent i Barentshavet. (Sjå figur 3.2). Avhengig av kor modne områda er, varierer utfordringane ein står framfor når det gjeld å realisera det økonomiske potensialet for dei uoppdaga ressursane på norsk kontinentalsokkel.

Kjenneteikn på *modne* område er kjend geologi, mindre tekniske utfordringar og godt utbygd eller planlagd infrastruktur. Difor er det nokså sannsynleg at ein vil gjera funn når ein borar prospekt, men samtidig er sannsynet for å gjera nye, store funn mindre. I delar av dei modne områda av kontinentalsokkelen har det vore petroleumsaktivitet i meir enn 30 år. Difor er geologien der godt kjend, og mange stader er infrastrukturen godt utbygd.

Kjenneteikn på *umodne* område er lite kjennskap til geologien, store tekniske utfordringar og manglande infrastruktur. Uvissa omkring leiteaktiviteten

er større her, men det er framleis mogleg å oppdaga nye, store funn. Dette gjer sitt til å avgrensa mangfaldet av aktørar som er eigna til å leita etter slike ressursar. I tillegg til at aktørane må ha brei røynsle og teknisk og geologisk kompetanse, må dei som opererer i desse områda, ha eit solid finansielt fundament.

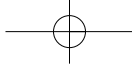
Leitopolitikk i modne og umodne område

Modne område

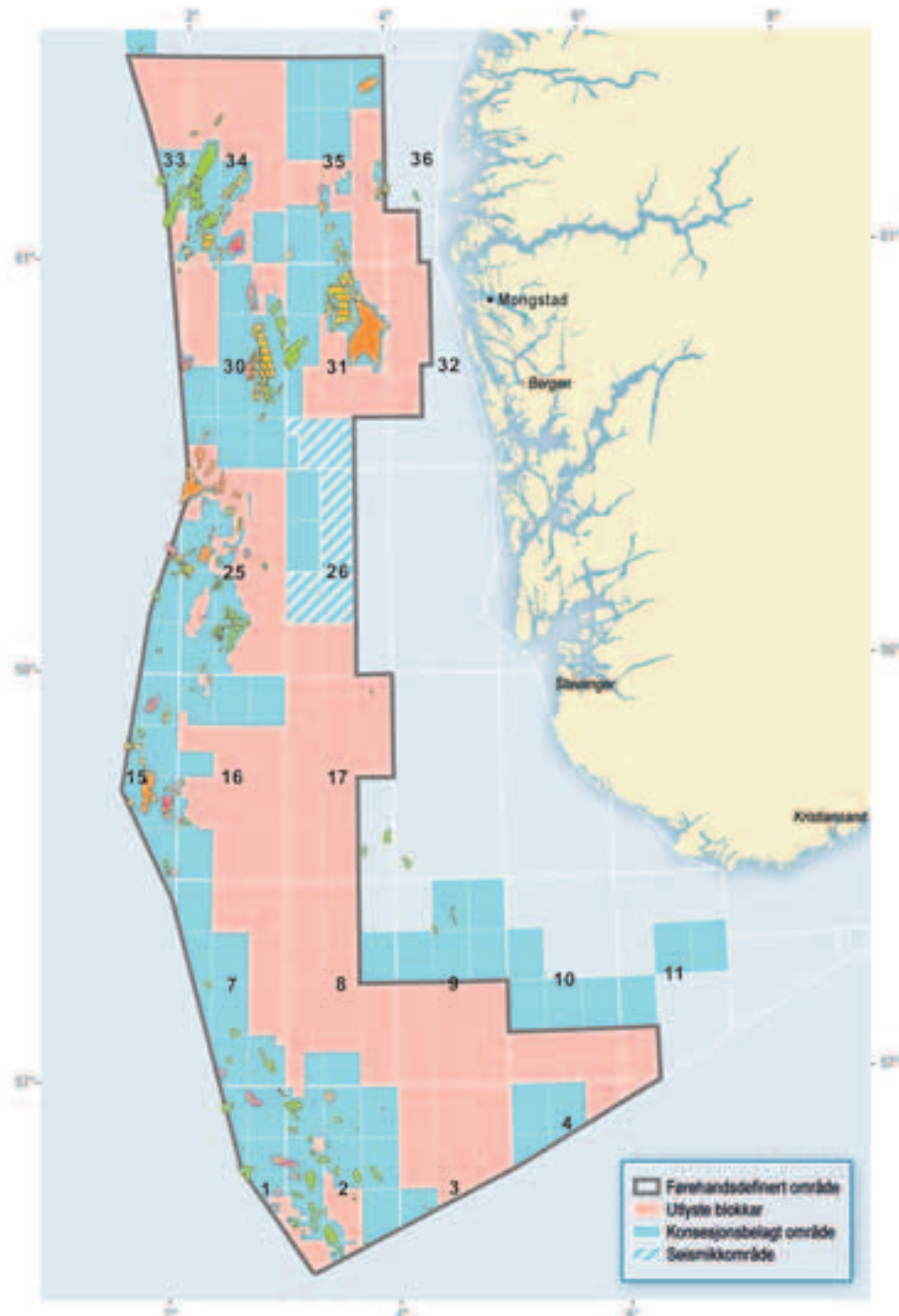
Petroleumsverksemda på norsk kontinentalsokkel tok til i Nordsjøen og har med tida flytt seg nordover. Det gjer at store delar av Nordsjøen i dag frå eit leiteperspektiv blir rekna som modne. Haltenbanken i Norskehavet har òg vore mykje utforska, og ein reknar at også delar av denne regionen er moden. Det siste området som i dag blir vurdert som mode, er området rundt Snøhvit i Barentshavet. Her er det ingen produksjon enno, men kjennskapet til området er god, og det er planlagt produksjon og infrastruktur med Snøhvitutbygginga som er i gang.

Som nemnt er det sannsynleg at ein vil gjera funn når ein borar prospekt i modne område, men mindre sannsynleg at det vil vera nye, store funn. Den gjennomsnittlege storleiken på funn i modne område vil truleg òg bli mindre. Verdien av kvart funn for oljeselskapa blir då gjerne mindre, og dei største oljeselskapa viser dermed mindre interesse for desse områda. Samtidig er levetida på den eksisterande infrastrukturen avgrensa, og det er difor viktig å påvisa og vinna ut ressursane i området før infrastrukturen blir stengd ned. Dersom det ikkje lèt seg gjera, kan lønnsame ressursar bli liggjande att fordi funna er for små til å kunna forsvare ei eiga utbygging av infrastruktur.

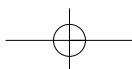
Tidlegare har styresmaktene gjennomført konsjonsrundar basert på prinsippet om gradvis utforsking, det vil seia at industrien har fått tilgang til nye

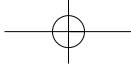

Modne område i Nordsjøen

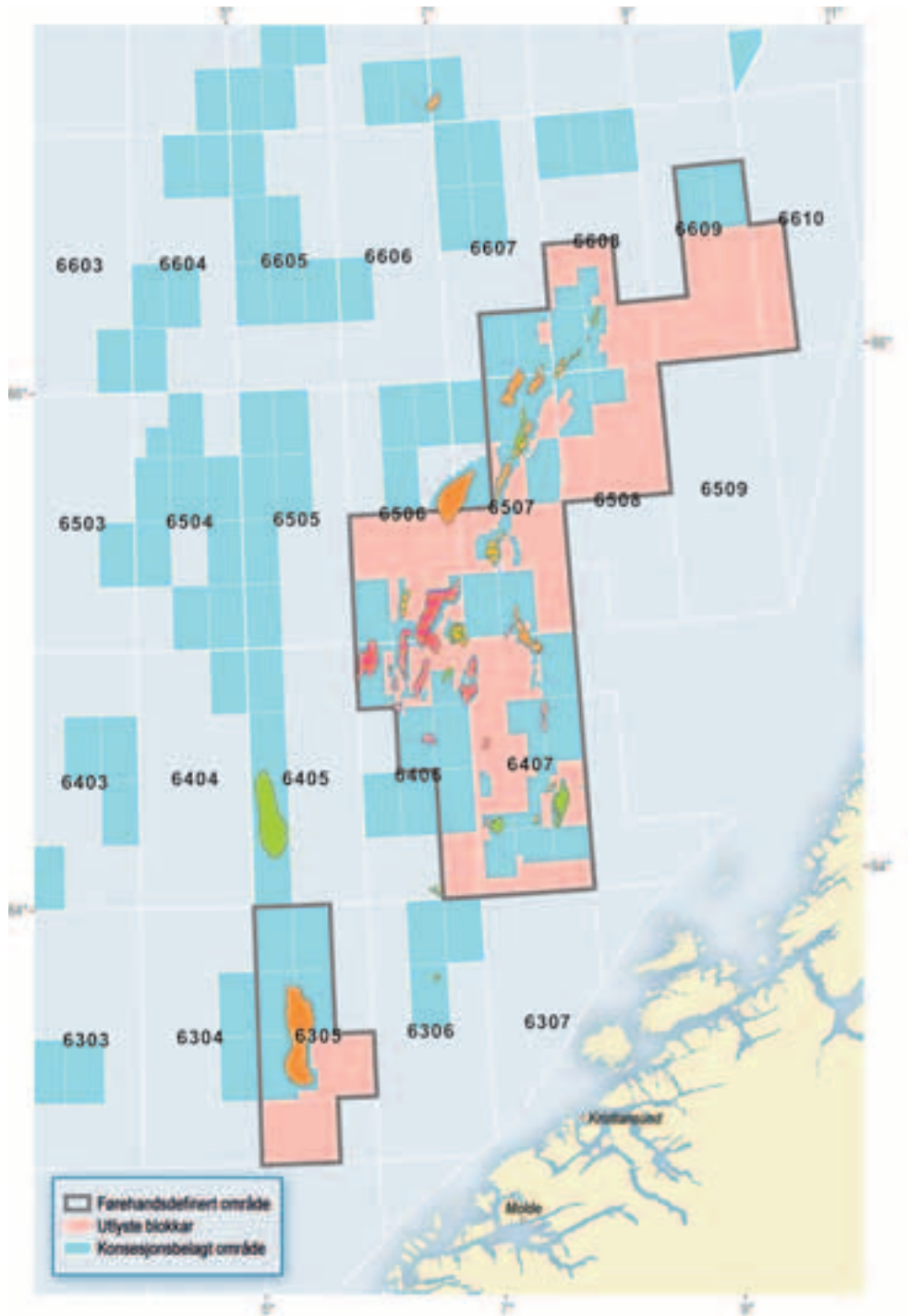

Figur 3.3 Tildeling i førehandsdefinerte område – utlysning Nordsjøen 2005
(Kjelde: OD)

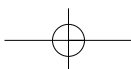

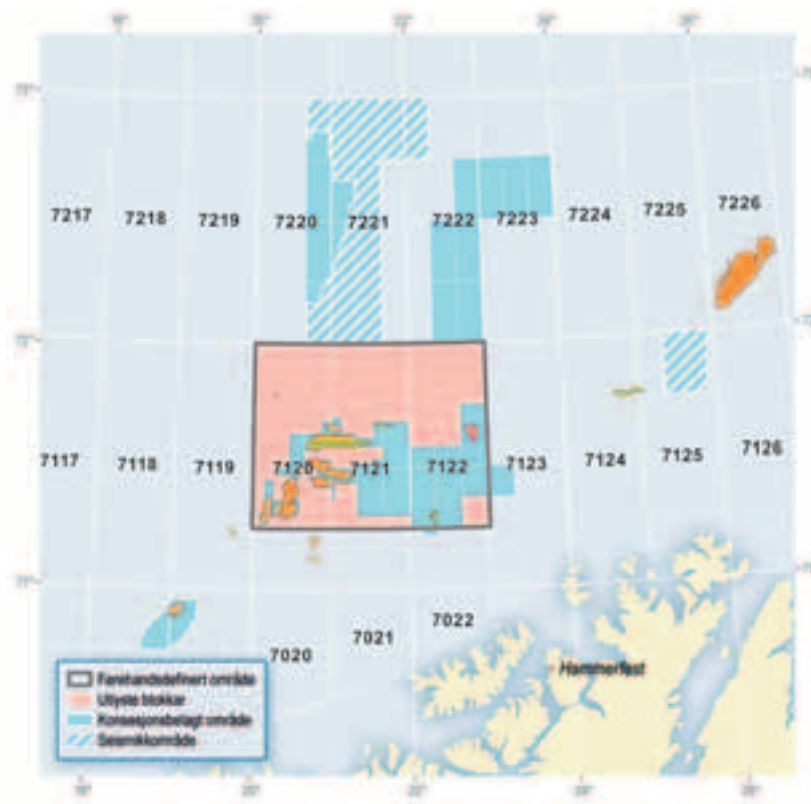
Modne område i Norskehavet

Figur 3.4 Tildeling i forehandsdefinerte område – utlysning Norskehavet 2005
(Kjelde: OD)

Modne område i Barentshavet

Figur 3.5 Tildeling i førehandsdefinerte område – utlysning Barentshavet 2005
(Kjelde: OD)

område litt etter litt. Typisk har leitinga gradvis gått nordover i takt med meir kunnskap om områda. Den læringseffekten ein har fått ved å byggja systematisk på kunnskap frå utvinningsløyve som er tildelte tidlegare, har ført til at funnfrekvensen på norsk kontinentalsokkel har vore høg.

Etter kvart som kontinentalsokkelen har vorte meir moden, er behovet for slik gradvis tilgang redusert. I modne område er det viktig at industrien får tilgang til større område, slik at dei ressursane som er tidskritiske, kan vinnast ut til rett tid. I tillegg er det viktig at dei areala som industrien får tildelt, blir utforska på ein rask og effektiv måte. Regjeringa har

difor lagt om politikken i modne område og innførte i 2003 ordninga med tildeling av utvinningsløyve i førehandsdefinerte område (TFO) i modne delar av kontinentalsokkelen. Ordninga inneber at det er oppretta store førehandsdefinerte leiteområde, som omfattar alt mode areal på kontinentalsokkelen. Områda vil bli utvida, men ikkje innskrenka, etter kvart som nye område modnast. Det er òg lagt opp til ein fast, årleg syklus for konsesjonsrundar i modne område. Til no har det vore gjennomført to rundar i modne område: TFO 2003 og TFO 2004. Figurane 3.3, 3.4 og 3.5 viser det arealet som er lyst ut for tildeling i TFO 2005.

Areal som ligg innanfor det førehandsdefinerte området, og som blir levert tilbake i perioden frå utlysinga til søknadsfristen er ute, skal inkluderast i utlysingsområdet. Det inneber at alt areal som blir levert tilbake innanfor det førehandsdefinerte området, automatisk skal reknast som utlyst på tidspunktet når tilbakeleveringa skjer. Dermed vil andre selskap som har eit anna syn på prospektiviteten i området, raskt få høve til å utforska dette. Det vil føra til raskare sirkulasjon av areal og ei meir effektiv utforsking av dei modne områda.

Høgare frekvens på konsesjonsrundane og meir utlyst areal i kvar runde har ført til fleire konsesjonsbelagde område. Ved inngangen til 2005 var 16 prosent av arealet som var opna for petroleumsverksemd på norsk kontinentalsokkel, konsesjonsbelagt, ein auke frå 9 prosent eitt år tidlegare.

For styresmaktene er det viktig at det blir arbeidd aktivt med konsesjonsbelagt areal. Rammeverket må difor utformast slik at selskap som har fått tildelt utvinningsløyve, ikkje lèt arealet liggja uverksam, men utforskar det aktivt.

For å møte dei utfordringane som skriv seg frå at større delar av norsk kontinentalsokkel i dag blir rekna som modne, og at større delar er konsesjonsbelagde, er rammeverket vidareutvikla. I dei modne områda er arbeidsplikta som selskapa tek på seg når dei får tildelt nye utvinningsløyve, sett opp i punkt som gjeld aktivitetar- og avgjersler. For kvart punkt må selskapa avgjera om dei vil gjennomføra nye aktivitetar i løyvet eller levera tilbake heile området.

Ei anna viktig endring er at områda for utvinningsløyve som skal tildelast, blir meir skreddarsydd enn før ved at selskapa får tildelt berre dei områda der dei har konkrete planar.

Også ved utgangen av den initielle perioden er det gjort endringar i kva for område selskapa får sitja att med. Tidlegare kunne selskapa når den initielle

perioden var over, framleis ha opptil 50 prosent av det tildelte arealet, utan at dei plikta å driva nokon konkret aktivitet. I dag er hovudregelen at dei får ha berre dei områda der dei har planar om å starta produksjon.

Umodne område

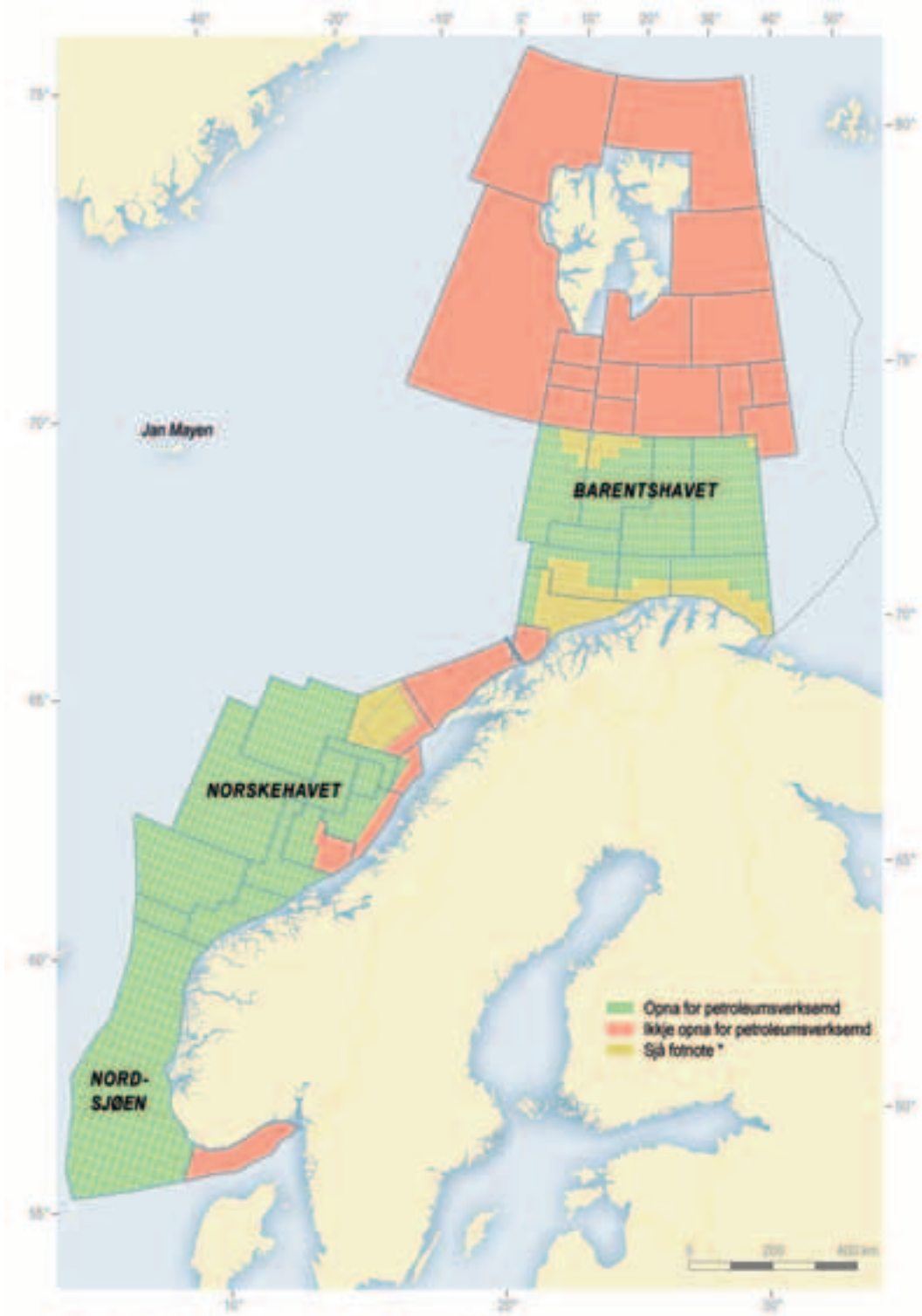
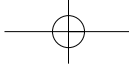
Dei områda som i dag blir rekna som umodne på norsk kontinentalsokkel, er store delar av Barentshavet og Norskehavet. I Norskehavet gjeld det særleg djupvassområda og dei nordlegaste delane. I tillegg er dei kystnære områda i den sørlege delen av norsk kontinentalsokkel relativt umodne.

I dei umodne områda av norsk kontinentalsokkel er det framleis mogleg å gjera nye, store funn. Utsiktene til å gjera slike funn i umodne område medverkar til at norsk kontinentalsokkel framleis er konkurransedyktig i eit internasjonalt perspektiv, og områda har framleis potensial til å trekkja til seg interesse frå dei største internasjonale oljeselskapa. Meir og meir av norsk kontinentalsokkel i sør er i dag moden. Det har utløyst eit behov for å avklara vilkåra for petroleumsaktivitetar i dei store umodne områda som står att i dei nordlege delane av kontinentalsokkelen.

Av omsyn til miljøet og fiskeriindustrien sette regjeringa i verk ei utgreiing om konsekvensar av heilårig petroleumsverksemd i området Lofoten–Barentshavet (ULB). Basert på resultatane vedtok regjeringa at det ikkje skal opnast for vidare petroleumsverksemd i tildelt areal i Nordland VI utanfor Lofoten. Dette spørsmålet vil bli vurdert når den samla forvaltingsplanen for Barentshavet ligg føre. Samtidig vedtok regjeringa å opna generelt for vidare heilårig petroleumsverksemd i dei områda som alt er opna i Barentshavet Sør, med unntak av visse særleg verdifulle område.

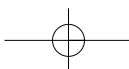
Vinteren 2003 sette Olje- og energidepartementet og Fiskeridepartementet ned ei arbeidsgruppe som

* Område unnateken heilárleg petroleumsverksemd i lys av resultata frá ULB

Figur 3.6 Opna og ikkje opna område på norsk kontinentalsokkel
(Kjelde: OD)

Figur 3.7 Norsk og russisk del av Barentshavet
(Kjelde: OD)

skulle vurdere sameksistens mellom fiskerinæringa og petroleumsnæringa i området frå Lofoten og nordover, inkludert Barentshavet. Desse institusjonane var med i gruppa: Fiskeri- og kystdepartementet, Olje- og energidepartementet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Oljedirektoratet, Fiskarlaget og Oljeindustriens landsforening. Arbeidsgruppa summerte opp arbeidet sitt i ein rapport som var ferdig i juli 2003.

I Stortingsmelding nr. 38 (2003–2004) sa regjeringa at dei ynskte å føra vidare arbeidet i denne gruppa for å få vurdert spørsmål mellom petroleums-

sektoren og fiskerisektoren. Olje- og energidepartementet tek sikte på å ta opp att arbeidet i sameksistensgruppa i 2005.

Med utlysinga av 18. konsesjonsrunde i 2003 fekk industrien tilgang til relativt store areal også i umodne område. Denne utlysinga var den største i umodne område sidan 1965. Gjennom 18. konsesjonsrunde kom prinsippa i endringane i reglane for tilbakelevering i modne område og til å gjelda umodne område. Men det er ikkje føremålstenleg at selskap som har fått utvinningsløyve i umodne område, leverer inn ein utbyggingsplan ved

utgangen av den initielle perioden, så hovudregelen for tilbakelevering i desse områda er knytt til avgrensing av ressursar som er påviste ved boring. I umodne område er det elles gjort dei same endringane som i modne område når det gjeld å skreddarsy områda som skal tildelast.

Uopna område

Framleis er det store område på norsk kontinentalsokkel som Stortinget ikkje har opna for petroleumsverksemd. Det gjeld heile Barentshavet Nord, Troms 2, Nordland VII, delar av Nordland VI, kystnære område utanfor Nordlandskysten og Skagerrak. (Sjå figur 3.6 for opna og ikkje opna område på norsk kontinentalsokkel).

Stortinget må vedta at desse områda skal opnast for petroleumsaktivitet før dei eventuelt kan lysast ut i ein konsesjonsrunde. Som grunnlag for slike vedtak må det utarbeidast ei konsekvensutgreiing som vurderer mellom anna økonomiske og sosiale verknader og miljøverknader som verksemda kan ha for andre næringar og distrikta rundt. Spørsmålet om å opna områda skal leggjast fram for lokale styresmakter og sentrale interesseorganisasjonar som kan vera særleg interesserte i saka.

I tillegg til dei områda som er nemnde, har den noverande regjeringa valt å ikkje tillata petroleumsaktivitet i visse særleg verdifulle område i Barentshavet og Nordland VI. Petroleumsaktivitet i desse områda skal vurderast på nytt når forvaltingsplanen for Barentshavet er klar.

Omstridt område

Grenselina mellom Noreg og Russland er framleis ikkje avklara. Det går føre seg samtalar mellom russiske og norske styresmakter om dette. Området er avmerkt på figur 3.7, og er om lag like stort som den norske delen av Nordsjøen.

Aktørbiletet

Talet på og samansetjinga av oljeselskapa som gjennomfører petroleumsaktivitetar på norsk kontinentalsokkel, blir omtala som aktørbiletet. Dei største internasjonale aktørane har fått ein sentral plass på norsk kontinentalsokkel, ein naturleg konsekvens av at på kontinentalsokkelen har det vore få, men store og krevjande oppgåver der det har vore mogleg å realisera store verdiar. Styresmaktene satsa difor mykje på å avgrensa aktørbiletet til dei største internasjonale selskapa. Det er desse selskapa som gjennom brei røynsle og kompetanse har vore best eigna til å utføra dei krevjande oppgåvene som har kjenneteikna norsk kontinentalsokkel. Etter kvart som kontinentalsokkelen har modnast og utfordringane der har endra seg og vorte meir diversifiserte, har det vore viktig å tilpassa aktørbiletet til denne endra situasjonen. Difor har ein dei siste åra fokusert på å få nye kompetente aktørar inn på kontinentalsokkelen. Det har gjerne vore mindre aktørar med eit spesielt fokus på modne område og haleproduksjon.

Prekvalifisering

For å leggja tilhøva betre til rette for nye aktørar introduserte Stortingsmelding nr. 39 (1999–2000) *Olje- og gassvirksomheten* ei ordning med prekvalifisering av nye operatorar og rettshavarar. Sidan ordninga vart sett i verk og fram til januar 2005, har 25 selskap gjennomgått prekvalifisering eller vorte rettshavarar på norsk kontinentalsokkel. I tillegg er andre selskap til vurdering eller har indikert at dei ynskjer prekvalifisering.

Figuren under viser prekvalifiserte og nye selskap på norsk kontinentalsokkel sidan 2000. Selskapa som er markert med *, eksisterer i dag ikkje som sjølvstendige selskap.

Prekvalifiserte/nye selskaper sidan 2000:

Sumitomo	OER	Petoro
Paladin	Talisman	Mærsk
Aker Energy *	Ruhrgas	Anadarko
Dong	Kerr McGee	CNR
Pelican *	Pertra	Lasmo*
GdF	Oranje Nassau	Revus
Lundin	Endeavour	Centrica
DNO	BG Norge	Wintershall
	Altinex	Noble Energy

* Selskap som ikkje er slått saman med andre

